

Јулија Шапић

Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Руски центар за науку и културу „Руски дом“
julija.sapic@gmail.com

УДК 811.161.1'367'37: 811.163.41'367'37
https://doi.org/10.18485/slavistika.2019.23.1.8
оригинални научни рад
примљено 15.02.2019.
прихваћено за штампу 16.05.2019.

О ПРОСТОРНИМ ФРАГМЕНТИЗАТОРИМА СА ЗНАЧЕЊЕМ 'ГОРЊИ ДЕО' – 'ДОЊИ ДЕО' У РУСКОМ ЈЕЗИКУ У ПОРЕЂЕЊУ СА СРПСКИМ

У раду се разматра подсистем именица и именичких синтагми у руском и српском језику са просторним значењем. Они се дефинишу као просторни фрагментизатори – речи и синтагме са значењем неодојивих фрагмента просторних целина. Рад се фокусира на елементе семантичке опозиције 'горњи део – доњи део' *верх, верхушка, вершина, вись, висота, вышина, низ, глубина, дно*, који се пореде са *врх, вис, висина, горњи део, доњи део, дубина, дно*. Описани су елементи подсистема у сваком језику понаособ. Наглашена је њихова унутарјезичка и међујезичка повезаност. Рад се заснива на постулатима теорије семантичких локализација П. Пипера и користи њен појмовно-терминологички апарат.

Кључне речи: фрагмент, простор, просторни фрагментизатори, локализација, горњи део, доњи део, руски језик, српски језик, поређење.

This paper discusses the subsystem of nouns and noun phrases in the Russian and Serbian languages with a spatial meaning. They are defined as *spatial fragmentisers* (SP) – words and phrases meaning indivisible fragments of some spatial entity. The paper focuses on the elements of semantic opposition 'upper part – lower part': *верх, верхушка, вершина, вись, висота, вышина, низ, глубина, дно* compared to *врх, вис, висина, горњи део, доњи део, дубина, дно*. The units of the subsystem in each of the languages are described. Their intralingual and extralingual connections are displayed. The paper is based on postulates of the special theory of semantic localisations by P. Piper and uses its conceptual and terminological apparatus.

Key words: fragment, space, spatial fragmentisers, localisation, upper part, lower part, Russian language, Serbian language, comparison.

Истраживању језичких категорија простора посвећени су многобројни радови. Ипак, ова тема и даље поставља пред лингвисте нова питања и открива неизучене језичке подсистеме. Они долазе до изражаја у поређењу језика, а сваки од њих учествује у обликовању просторно-језичке слике света.

Међу средствима за исказивање просторних односа у руском и српском језику¹ издваја се подсистем просторних фрагментизатора (ПФ). Према предложеној дефиницији, то су „речи и изрази, који означавају део неког унутрашњег или спољашњег простора, а који сами не могу бити релативно самостални

¹ Ради се о описаним подсистемима предлога, прилога и придева на бази теорије семантичких локализација П. Пипера (Piper 2001): (Пипер, Заменички прилози у руском, пољском и српскохрватском језику: докторска дисертација 1982), Ј. Меденица (Незаменички прилози са просторним значењем у савременом руском и српском језику: докторска дисертација 2014), М. Адамовић (Придеви са просторним значењем у савременом руском језику у поређењу са српским: докторска дисертација 2017).

простор, већ су фрагменти неке просторне целине“ (Шапић 2017: 125). Основ подсистема чине именице и именичке синтагме, организоване у виду семантичких опозиција 'горњи део – доњи део' (срп.: *врх, вис, висина, дно, горња / доња страна...*), 'предњи део – задњи део' (срп.: *лице, наличје, позадина, полећина, предња/задња страна...*), 'центар – периферија' (срп.: *центар, средина, периферија, крај, ивица, угао...*), '(једна) страна – (друга) страна', 'унутрашњи део – спољашњи део' и 'близина – даљина'. Структура подсистема ПФ је видљива кроз призму теорије семантичких локализација П. Пипера (Пипер 1978; 1986 и др.; Piper 2001), чији се основни појмовно-терминологички апарат базира на категоријалној ситуацији локализације (кључни елементи су објект локализације, локализатор и оријентир), односно интра и екстралокализације и бројним другим параметрима. Наведени теоријски оквир се користи и у овом раду.

Једну од развијенијих семантичких опозиција у оквиру подсистема ПФ у руском језику чини подгрупа за локализацију по вертикали. Она се састоји од једночланих и двочланих јединица: *верх, вершина, верхушка, верхняя часть, верхняя сторона, верхняя поверхность, вись, висота* ('простор у висини'), *вышина, низ, нижняя сторона, нижняя часть, нижняя поверхность, глубь, глубина* ('простор у дубини'), *дно*. У српском ту подгрупу чине: *врх, вис* ('простор у висини'), *висина* ('простор у висини'), *горњи део, горња страна, горња површина, горњиште, доњи део, доња страна, доња површина, дубина* ('простор у дубини'), *дно*.

Међујезичке и унутарјезичке релације ове подгрупе постају уочљиве када се пореде на три нивоа: лексикографском, корпусном и на нивоу преводне еквиваленције.

Лексикографски извори доказују да је хипероним прве подгрупе, и то „горње“ зоне, у руском *верхняя часть* (уп. срп. *горњи део*): управо се преко ње тумаче *верх*: „самая высокая часть какого-л. предмета; верхняя часть, вершина чего-л.“, *верхушка* „верхняя, самая высокая часть, вершина чего-л.“, *вершина* „самая высокая, верхняя часть чего-л.“ (БАС), као и бројне друге одреднице са предметним значењем које не спадају у ПФ: *переносица* – „верхняя часть носа“, *лидџак* – „верхняя часть костюма“ и др. (Ожегов-Шведова 1999).

Микрогрупи *верх, вершина, верхушка, вись, вышина* и *висота* уз двочлане *верхняя часть, верхняя сторона, верхняя поверхность* у руском је супростављена много мања група ПФ са значењем 'доњи део'. То су ПФ *низ* (највише као антоним од *верх*) и двочлани *нижняя часть, нижняя сторона, нижняя поверхность*. Разлози такве асиметрије могу бити когнитивне природе: посматрач опажа горњи део предметног рељефа, игноришући² његов доњи (нефункционални) део / површину, који остају скривени како у простору, тако и у језику.

Бројност је једночланим руским ПФ обезбедио продуктивни потенцијал речи *верх* и *вьсь*. Тако су *вершина* и *верхушка* настале од *верх* афиксацијом *-ин-* и *-уик-*³. Од могућих морфемских значења ових афикса В. В. Виноградов

² По запажању когнитолога, нпр. (Рахилина, 2008).

³ У БАС се такође посебно издвајају *верхушечка, вершок* и *вершки*.

(Виноградов 2000) издваја деминутивно (*комнатушка, деревишка*), односно, аугментативно (*домица, детина*). Иако наведена афиксална значења нису апсолутна нити неоспорива, ипак са собом носе асоцијативни потенцијал: *вершина* сугерише да је ‘нешто велико’, а *верхишка* – ‘нешто мало’.

Распон значења срп. *врх* обухвата ‘највиша тачка планине’ и ‘највиши део објекта’ (РМС, 1.а; 1.б), и, углавном, одговара рус. *верх*, што се види из примера оригиналних руских текстова и њихових превода: *Ни Левија, ни тела Иешуа на верху холма в это время уже не было* [Блг 1966]. / *Ни Левија ни Јешуиног тела на врху брда тада већ више није било* [БлгСрп 2004].

Рус. ПФ *высь, высота и вышина* упућују на отворени простор. Лексема *высь* као ‘простор изнад земље’ стилски је маркирана⁴, а у једном од значења је и конкретизована: ‘горы, вершины гор’ (БАС, 3). За разлику од рус. еквивалента, срп. *вис* је на првом месту ‘планински врх’, а затим је ‘узвишење... брдо, брег’ (РМС, 1.а; 1.б), по чему је ипак ближи рус. *вершина*. ‘Простор далеко изнад Земљине површине, висина’ (РМС, 2) *вис* постаје тек у другом значењу.

Руске изведенице *вышина* и *высота* су према значењу и функцији најпре мерне јединице (уп.: *длина, ширина* итд.). Тек у другом (*вышина*), односно, трећем (*высота*) значењу јесу ‘простор / део простора високо изнад земље’. Слично томе се и срп. *висина* тумачи као ‘простор високо изнад земљине површине’ на 4. месту (РМС, 4). Ево примера локализације где се они јављају у својству ПФ и функцији оријентира: *Небо над Москвой как бы выцвело, и совершенно отчетливо была видна в высоте полная луна...* [Блг 1966]. / *Небо изнад Москве као да беше изгледело, и савршено јасно се видео на висини пун месец...* [БлгСрп 2004].

Већ на овом, елементарном нивоу једне ‘горње’ подгрупе подсистема ПФ у оквиру једне семантичке опозиције ‘горњи део-доњи део’ долази до изражаја сложеност међујезичких веза. Може се констатовати да српском ПФ *висина* одговарају *высота* и *вышина*, тј., двама српским ПФ (*вис* и *висина*) одговарају три руска (*высь, вышина* и *высота*), а на нивоу подзначања најмање трима српским (*врх, вис, висина*) одговара најмање шест руских (*верх, вершина, верхишка, высь, вышина, высота*). У ту мрежу се уплићу и двосложни ПФ, и синоними нефрагментизатори – рус. *возвышенность, верховье* / срп. *узвишење, висичја* и сл. Њихову преводно еквивалентну узајамну замењивост илуструју примери: *Вон там, на противостоящих высотах, укрепленные позиции турок* [Акн 1998]. / *Ено онамо су, на висовима преко пута, учериване позиције Турака* [АкнСрп 2006: 106]; *Теперь она [луна] ...плывёт над бывшим поэтом, Иваном Николаевичем, и в то же время стоит на одном месте в своей высоте* [Блг 1966]. / *Сада ...месец ...лови изнад бившег песника Ивана Николајевича и, исто време, стоји на једном месту у својим висинама* [БлгСрп 2004]; *С вершины горы просматривался пологий левый берег* [Вдл 2012] / *Са врха планине назирала се падина леве обале* [ВдлСрп 2013: 257]; *Маргарита ...пошла, чуть-чуть не задевая ногами верхишки огромных сосен* [Блг 1966]. / *Маргарита ...полете безмало не дотичући ногама врхове огромних борова* [БлгСрп 2004].

⁴ В. квалификатор БАС: ‘обычно в поэтической или приподнятой речи’.

Изоморфност средстава за исказивање просторних односа долази до изражаја када се нађу у истој синтаксичкој функцији – прилошких адвербијала, адјектива и др. Тада се у језику превода на месту изворног ПФ може наћи придев, прилог или предлог: *Щётка летела не над верхишками сосен, а уже между их стволами...* [Блг 1966] / *Маргарита није летела понад борова, већ између њихових стабала...* [БлгСрп 2004]; *Видели то соседи его по верху...* [Слж 1962] / *Видеше то његови горњи суседи...* [СлжСрп 2010: 142-143]; *На высоте, на холме ...виднелись три темных силуэта* [Блг 1966]. / *Високо на брду ...виделе су се три тамне силуете* [БлгСрп 2004].

Поред занемаривања граматичке категорије, у преводу се може занемарити и пол опозиције преко којег се остварује локализација: *После этого трибун ... начал уходить с вершины...* [Блг 1966] / *После того трибун [је] ... почео да силази низ брдо* [БлгСрп 2004]. У руском примеру је индикативан ПФ *вершина*, у српском *низ*⁵, оба у функцији кретања одозго надолу.

Доњи део / простор се у руском означава помоћу ПФ *низ*: ‘нижняя часть чего-л.’, односно, ‘сторона, грань предмета, противоположная его верху’ (БАС). Да ствар не буде једноставна, тумачење упућује и на невертикалну семантичку опозицију ‘предњи део-задњи део’: ‘нелицевая, изнаночная сторона одежды, изнанка’. Као замена за недостајући једночлани именички еквивалент *низ* у српском, јављају се двочлани *доњи део/страна/површина*, који су иначе и формално, и значењски еквивалентни рус. *нижняя часть/сторона/поверхность*: ‘...В зрительном зале погасили шары, вспыхнула и дала красноватый отблеск на низ занавеса рампа...’ [Блг 1966] / ‘...У гледалишту су се погасиле светилке, упалила се рампа и бацила црвени одсјај на доњи део завесе...’ [БлгСрп 2004].

Поређење рус. и срп. ПФ *дно* открива да се ови ПФ у оба језика дефинишу најпре истоветно конкретно: ‘тло под воденом масом’, односно, ‘доњи део удубљења на земљи’ (БАС и РМС). Општост и испражњеност значења – особина ПФ – јавља се и код другог под два: ‘нижняя часть, основная сосуда, вместилища’ (БАС, 2) / ‘доња страна суда’ (РМС, 2) и у примерима: ‘...И выдает повар в окошко миски, а в мисках тех дно покрыто кашцей...’ [Слж 1962] / *И кувар им кроз шубер издаје мањерке, а у тим мањеркама је дно покривено кашцом...* [СлжСрп 2010: 68].

Али се на томе њихова међујезичка симетрија завршава. Наиме, значење ‘најнижи, у земљу укопани део зграде’ (РМС, 1.в) је специфично српско. То је занимљиво, јер су у руском ПФ *верх* и *низ* уобичајени код вертикалне поделе зграде (*верх дома, низ дома*), што није случај у српском. Са друге стране, употреба српског *дно* у комбинацији са *брдо* је нетипична за руски језик (уп. *подножье горы*). Најзад, у руском не долази, као у српском, до генерализације ‘уопште најнижи део нечега: на дну плућа, при дну кривуље’ (РМС, 1.д).

ПФ *глубина* је упоредив са срп. *дубина*. Попут *высь, высота, вышина* у рус., и *висина* у срп., *глубина* и *дубина* денотирају ‘место/простор’, за разлику од *верх, вершина* и *верхишка*, који денотирају ‘део’. Рус. лексема *глубь* је

⁵ *Брдо* је донекле семантички испражњен, саставни је део израза *низ брдо* са функцијом исказивања правца одозго нагоре.

маркирана (устар. и разг.) и не садржи формални еквивалент у срп. (уп. *высь/вис, глубь/--*).

Код *глубина* се укрштају значења 'далеко', 'у задњем делу', 'унутра', 'на периферији'. Такав портрет⁶ овом ПФ даје богат метафорички потенцијал, где се локализованост више не заснива на вертикали. У одступању од вертикалних значења постоји изванредан низ преклапања срп. *дно* и рус. *глубина*: *Городской зрелищный филиал помещался в облупленном от времени особняке в глубине двора...* [Блг 1966] / *Градска сценска филијала била је смештена у вили у дну двористишта...* [БлгСрп 2004].

ПФ 'горњи део – доњи део' у сваком језику понаособ испољавају специфичне особине у синтагматском слагању⁷ са типовима просторних целина, што закључујемо на основу примера из електронских корпуса рус. и срп. језика. Типове целина добијамо њиховим груписањем по лексичко-семантичком, односно тематском принципу (нпр. делови тела) уз издвајање тополошких⁸ особина (нпр. тип површина). Изнећемо само нека запажања.

Срп. *врх* учествује у локализацији деловима тела чешће од рус. *верх*: *врх носа, врх језика, врхови прстију*, али у невертикалном значењу. То је значење опозиције 'центар-периферија': уп. рус. *кончик носа, кончик языка, кончики пальцев*. Вертикална значења у срп. су ређа, мада постоје: *...Турбан му лабаво поиграва на врху главе...* [SrKor-1], уз метафоричне аналоге: *...Бранка рече ...да је родбина убија у појам, да су јој се попели на врх главе...* [SrKor-2]. Руске конструкције попут *верх головы* нису уобичајене, осим ако се ради о метонимијском преносу на косу/капу: *Сейчас отращиваю только хвост, оставив на верху [голови] небольшой ежик* [НКРЯ-1]. Дакле, код овог типа оријентационог односа *глава* се у српском оцртава као један крај издуженог денотата, чији је *врх* мање 'горњи' део, а више 'завршетак, крај' – уп. такође слагање са издуженим денотатима *врхови прстију, врх језика, врх носа, врхови косе*. За разлику од српског, у руском се *верх* користи у горње-површинском значењу, а *верх головы* не указује на издуженост денотата, као што на издуженост указују *кончики пальцев, кончик носа, кончик языка, кончики волос* (уп. немогуће **кончик головы*). Ова корелација се задржава и код локализатора других типова: *додати соли на врх ножа* / рус. *добавить соли на кончики ножа* (немогуће рус. **на верху ножа*).

У оквиру исте тематске групе у руском наилазимо на примере где значење 'спашавајућа страна' преовлађује над 'горња' у вертикалном смислу: *Протопоп*,

⁶ Односно, према термину Апресјана, „лексикографски портрет“ (Апресјан 1992).

⁷ Ради се о синтагматској компатибилности која се у руској литератури јавља под називом лексичка (семантичка) спојивост – рус. „сочетаемость“ (Словарь сочетаемости слов русского языка 1978, 1983); (Рахилина 2008)), семантичка усклађеност – рус. „семантическая согласованность“ (Кузнецова 1989)), а у српској лингвистици је познат под термином *лексичко слагање* (Гортан-Премк 1997: 49).

⁸ Према Ј. Талмију (How language structures space 1983), односно Љашевској и Рахилиној (Топология в классификации русских предметных имен 2007), под топологијом овде подразумевамо укупност геометријских карактеристика денотата (в. такође (Махова, Ляшевская и Десјатова 2009).

...подступив к жене, ударил ее по лицу верхом ладони [НКРЯ-2]. Оријентација **врхом длана* није типична за српски, али срп. еквивалент *надланица* садржи префикс *на-(над-)* са претежним значењем 'горе' (пример морфосинтаксичке варијабилности средстава за исказивање просторног значења).

Геометријска „зашиљеност“ срп. *врх* долази до изражаја када се ради о грађевинама (кров, торањ и сл.) и ту се пореди са рус. *верхушка*: *Артем не мог отделаться от видения – мерцающих нездешним светом звезд на верхушках кремлевских башен* [НКРЯ-3]. / *...На најближем планинском превоју издизала се висока кула чији је врх ...додиривао небо* [SrKor-3].

Недостатак ПФ *низ* се у српском не компензује само помоћу двосложног ПФ *доњи део*, већ и помоћу *дно*. Тако, денотат *лестница* у руском поседује *верх* и *низ*: *Андрей дошел до верха лестницы и оглянулся* [НКРЯ-4]; *...Мальчик сел в самом низу лестницы и уставился в другую сторону* [НКРЯ-5]. У српском се локализација доњим делом исказује помоћу ПФ *верх* и *дно*: *...Испричао да је на дну степеница чуо како се ломе стакла и да се подео на врх степеница...* [SrKor-4]. На сличну појаву наилазимо и код локализатора *списак, табела* и сл.: *Новинари су се тада шалли на свој рачун и по томе ко је у врху, а ко при дну списка, „утврђивали“ ко је добар новинар...* [SrKor-5].

Из изложеног следи да подсистеми ПФ са значењем 'горњи део-доњи део' у оба језика активно и системски учествују у исказивању просторних односа, по чему су изоморфни другим подсистемима (предлога, прилога, придева и префикса). Поред међујезичке сличности, истиче се нешто детаљнија издиференцираност ПФ руског језика наспрам шире употребне вредности ПФ српског језика, што повлачи избор неистоветних средстава код прецизирања просторних односа код локализације и доприноси специфичности просторног мозаика руске, односно српске језичке слике света.

Цитирана литература

- Адамовић, Мирјана. „Придеви са просторним значењем у савременом руском језику у поређењу са српским: докторска дисертација.“ 2017.
- Апресјан, Ју. Д. «Лексикографические портреты (на примере глагола быть)» Научно-техническая информация Серия 2. № 3 (1992): 20-33.
- Виноградов, В. В. Русский язык. (Грамматическое учение о слове). Ред. Г.А. Золотова. 4. Москва: Русский язык, 2001.
- Гортан-Премк, Даринка. Полисемија и организација лексичког система у српском језику. Том. Нова серија, књига 14. Београд: Институт за српски језик САНУ. Библиотека Јужнословенског Филолога, 1997.
- Кузнецова, Э. В. Лексикология русского языка: Учебное пособие для филологических факультетов университетов. 2-е, испр. и доп. Москва: Высшая школа, 1989.
- Ляшевская, О.Н. и Е. В. Рахилина. «Топология в классификации русских предметных имен.» Труды III Международного конгресса исследователей русского языка «Русский язык: исторические судьбы и современность» (2007): 469-470. <<http://www.philol.msu.ru/~rlc2007/pdf/15.pdf>>.
- Махова, А. А., О. Н. Ляшевская и А. В. Десјатова. «Части тела с точки зрения топо-

- гин: корпусное исследование.» Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии: По материалам ежегодной Международной конференции «Диалог 2009» Вып. 8 (15) (2009): 313-320. <<http://olesar.narod.ru/topology/papers.html>>.
- Меденица, Лука. „Незаменички прилози са просторним значењем у савременом руском и српском језику: докторска дисертација.“ Београд, 2014.
- Пипер, Предраг. „Заменички прилози у руском, польском и српскохрватском језику: докторска дисертација.“ Нови Сад, 1982.
- . «Локалистская теория падежей и функциональная грамматика русского языка как иностранного.» Русский язык за рубежом 6 (1986): 79-83.
- . „О простору у српској језичкој слици света.“ Slavistična revija 62 (2014): 275-294.
- . „Обележавање просторних односа предлошко-падежним конструкцијама у савременом руском и савременом српскохрватском књижевном језику.“ Прилози проучавању језика 13/14 (n.d.): 1-51.
- Рахилина, Е. В. Когнитивный анализ предменных имен : Семантика и сочетаемость. Москва: Русские словари, 2008.
- «Словарь сочетаемости слов русского языка.» Ред. Денисов и Морковкина. Москва: Русский язык, 1983.
- Шапић, Јулија Ј. „О просторним фрагментизаторима (на материјалу руског језика).“ Славистика (2017): 124-130.
- . „Просторни фрагментизатори у руском језику у поређењу са српским: докторска дисертација.“ 2018.
- Piper, Predrag. *Jezik i prostor*. Beograd: Biblioteka XX vek, 2001.
- Talmy, Leonard. „How language structures space.“ *Spatial orientation*. Springer, 1983. 225-282. 4 10 2017. <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.720.5213&rep=rep1&type=pdf>>.

Извори

- Акн: Акунин, Борис. Турецкий гамбит, 1998 (сајт: <http://www.akunin.ru>)
- АкнСрп: Акуњин, Борис. Турски гамбит. Са руског превела Злата Коцић. : 2. изд. – Београд: Информатика, 2006 (штампано издање).
- БАС: Большой академический словарь русского языка: в 30 т. (2004-). 1-. Санкт-Петербург: Наука.
- Блг: Булгаков, Михаил Афанасьевич. Мастер и Маргарита / Избранная проза. Художественная литература: 1966 (1929-1940) (сајт: НКРЯ);
- БлгСрп: Булгаков, Михаил. Мајстор и Маргарита. Са руског превела: Злата Коцић (сајт: SrpKor2013); Београд, Новости, 2004 (штампано издање).
- Вдл: Водолазкин, Евгений Германович. Лавр. Москва, АСТ: 2012. (сајт: www.litres.ru)
- ВдлСрп: Водолазкин Јевгениј. Лавр. Животопис. Са руског превела: Радмила Мечанин. Београд, Драслар Партнер: 2013 (штампано издање).
- НКРЯ: Национальный корпус русского языка (<http://www.ruscorpora.ru/>):
- НКРЯ-1: [коллективный. Форум: Парни с длинными волосами (2006)]
- НКРЯ-2: [А. П. Чапыгин. Гулящие люди (1937)]
- НКРЯ-3: [Дмитрий Глуховский. Метро 2033 (2005)]
- НКРЯ-4: [Аркадий Стругацкий, Борис Стругацкий. Град обреченный (1972)]

- О-Ш: Ожегов, С., Шведова, Н. (Ред.). (1999). *Толковый словарь русского языка*. Москва: Азбуковник.
- РСЈ: *Речник српског језика*. (2011). Нови Сад: Матица Српска.
- Слж: Солженицын, Александр. Один день Ивана Денисовича. Москва, Новый мир, 1962 (сајт: www.litres.ru).
- СлжСрп: Солжењин, Александр. Један дан Ивана Денисовича. Са руског превела: Мира Јалић. Београд, Новости, 2010 (штампано издање).
- SrpKor: *Korpus savremenog srpskog jezika, verzija 2013*: (<http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/>);
- SrpKor-1: Arsenijević, Vladimir. Predator. Beograd: Samizdat, 2008.
- SrpKor-2: *Politika (13.05.2009)*. Beograd (Makedonska 29): Politika, 1904-.
- SrpKor-3: David, Filip. Hodočasnici neba i zemlje. Beograd: Rad, 2000.
- SrpKor-4: www.rts.rs (26.04.2010.). Beograd (Takovska 10): Radio televizija Srbije, 2010.
- SrpKor-5: *Politika* (22.10.2006.). Beograd (Makedonska 29): Politika, 1904-.

Јулија Ј. Шапић

О ПРОСТРАНСТВЕННЫХ ФРАГМЕНТИЗАТОРАХ СО ЗНАЧЕНИЕМ 'ВЕРХ' – 'НИЗ' В РУССКОМ ЯЗЫКЕ В СОПОСТАВЛЕНИИ С СЕРБСКИМ

Резюме

В статье рассматривается система имен существительных и именных конструкций с пространственным значением в русском языке в сопоставлении с сербским. Элементами системы являются пространственные фрагментизаторы – слова и словосочетания со значением неотделимых частей пространственного целого. Исследование фокусируется на единицах семантической оппозиции 'верх-низ': *верх, верхушка, вершина, высь, высота, вышина, низ, глубина, дно* в сопоставлении с *врх, вис, висина, горњи део, доњи део, дубина, дно*. Описываются элементы и структуры в каждом из языков. Определяются внутриязыковые и межъязыковые связи описываемых единиц. Работа опирается на постулаты теории семантических локализаций П. Пипера, понятийно-терминологический аппарат которой используется в статье.

Ключевые слова: фрагмент, пространство, пространственные фрагментизаторы, локализация, верхняя часть, нижняя часть, русский язык, сербский язык, сопоставление.